

NOTAT

18. april 2018

JORDSKRED I GANG BLANDT EU-SKEPTISKE VÆLGERE

Kontakt:

Kommunikationschef,

Malte Kjems

+45 23 39 56 57

mkj@thinkeuropa.dk

RESUME: Mens venstrefløjen tegnede sig for næsten 9 ud af 10 EU-skeptiske stemmer ved Europa-Parlamentsvalget i 1994, fik den 20 år senere – ved valget i 2014 – mindre end 1 ud af 4. Her gik mere end 3 ud af 4 af de skeptiske stemmer i stedet til højrefløjen. Ved de sidste fem valg til Europa-Parlamentet er der gradvist sket et voldsomt skred blandt de EU-skeptiske vælgere, så højrefløjen i dag i udpræget grad repræsenterer dansk EU-modstand i Europa-Parlamentet.

Magtforholdet tippede ved valget EP-valget i 2009, hvor Dansk Folkeparti fik stor fremgang, mens JuniBevægelsen gik tilsvarende tilbage. Udviklingen fortsatte ved seneste valg i 2014, hvor Dansk Folkepartis store fremgang også trak den samlede andel af EU-skeptiske stemmer op på det højeste niveau ved de seneste fem Europa-Parlamentetsvalg. Det er en bemærkelsesværdig udvikling, som viser, at opbakningen til de EU-skeptiske partier har flyttet sig markant fra venstre mod højre.

To forhold synes afgørende for, om udviklingen vil vende eller fortsætte ved det kommende valg i 2019. For det første om Dansk Folkeparti kan fastholde den rekordstore opbakning fra 2014. For det andet hvilken betydning det vil få, at Enhedslisten for første gang stiller selvstændigt op til Europa Parlamentet. Endelig er det værd at bemærke, at den danske opbakning til EU er steget markant efter den britiske beslutning om et forlade EU-samarbejdet.

HOVEDKONKLUSIONER:

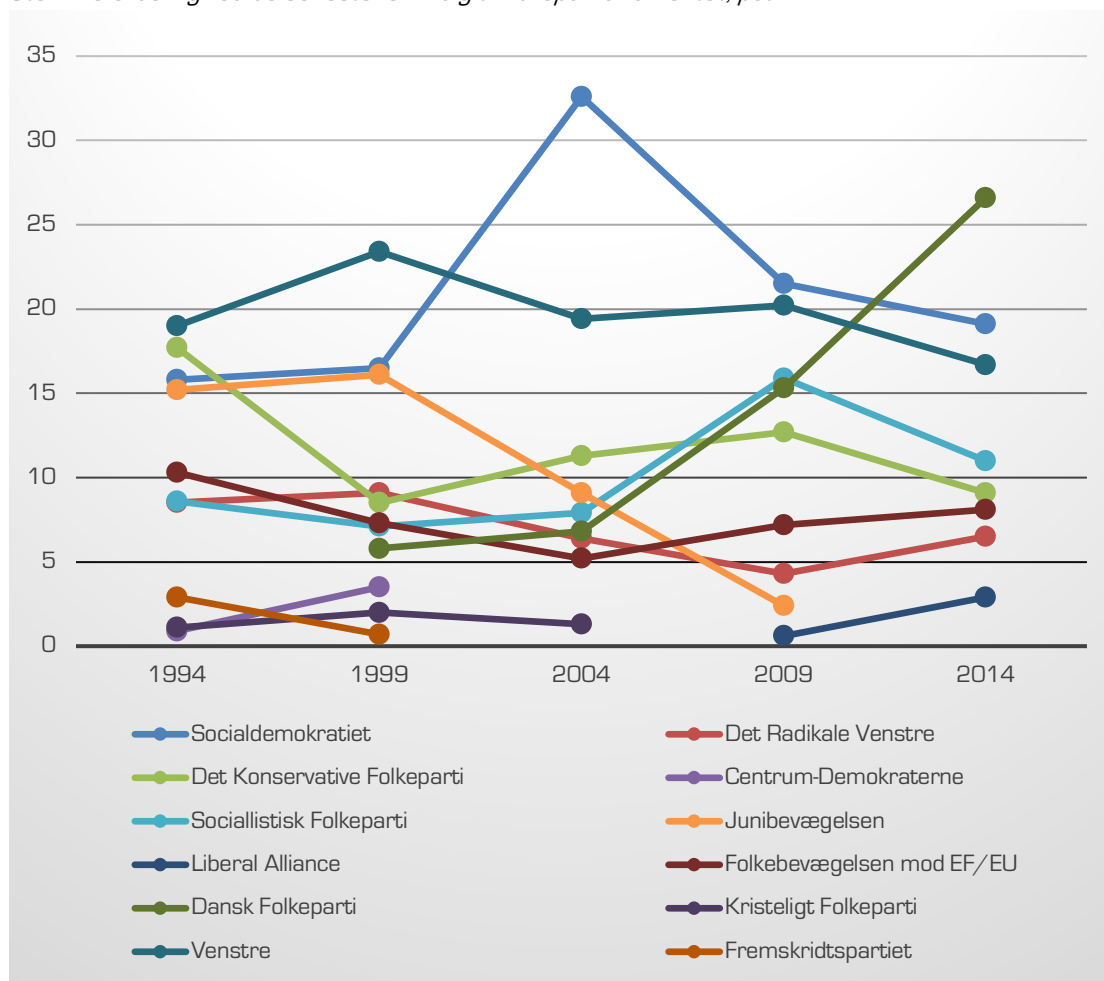
- På tyve år er de EU-skeptiske venstrefløjspartier gået fra at få 9 ud af 10 til blot at få 1 ud af 4 af de skeptiske stemmer ved EP-valgene.
- Lige omvendt er det gået for de skeptiske højrefløjspartier, der med Dansk Folkepartis fremgang ved de to seneste valg langt har overhalet venstrefløjen ift. at repræsentere dansk EU-skepsis i Europa-Parlamentet.
- Der er tale om et jordskred, hvor opbakningen til de EU-skeptiske partier har flyttet sig markant fra venstre mod højre af det politiske spektrum.
- Udviklingen bekræfter studier, som viser, at modstanden mod EU aftager over hele det politiske spektrum – undtagen på den yderste højrefløj.
- Ser man på de EU-skeptiske partiers samlede stemmeudvikling ved de seneste fem EP-valg, tegner de sig for en nogenlunde stabil andel af stemmerne svingende omkring 30 pct.
- Dog ses Dansk Folkepartis fremgang tydeligt ved seneste valg, hvor de EU-kritiske partier tilsammen tegnede sig for 34,7 pct. af stemmerne.
- Valget af spidskandidater er især afgørende ved EP-valgene, da vælgerne er mindre partiloyale og i højere grad stemmer personligt. Ved EP-valget i 2014 stemte 74 pct. personligt, mens blot 50 pct. stemte personligt ved Folketingsvalget samme år.
- To forhold vil være afgørende for, om udviklingen mod højre vil fortsætte eller vende ved det kommende valg til Europa-Parlamentet i 2019.
- For det første, om Dansk Folkeparti kan fastholde deres enestående tilslutning fra 2014. For det andet at Enhedslisten for første gang stiller selvstændigt op ved det kommende EP-valg.

Om et års tid skal danskerne i stemmeboksene for at vælge, hvem der skal repræsentere Danmark i Europa-Parlamentet. Det vil være niende gang Danmark afholder valg til Europa-Parlamentet. Det første valg blev afholdt i 1979, og siden er det afholdt hvert femte år. Ved det seneste valg i 2014 stillede otte partier op: Socialdemokratiet, Venstre, Dansk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti, SF, Det Radikale Venstre, Folkebevægelsen mod EU og Liberal Alliance. Ved det kommende valg for de otte partier selskab af Alternativet og Enhedslisten, og det samlede antal når således ti partier. Det er det højeste antal opstillingsberettigede partier siden 1999, hvor både Kristeligt Folkeparti, JuniBevægelsen, Fremskridtpartiet og Centrum-Demokraterne var aktive.

Kigger man på stemmefordelingen ved de seneste fem valg, er især Dansk Folkepartis fremgang markant. Det EU-skeptiske parti blev størst ved valget i 2014 med 26,6 pct. af stemmerne. *Se figur 1.*

Figur 1: Dansk Folkepartis optur

Stemmefordeling ved de seneste fem valg til Europa-Parlamentet, pct.

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af tal fra Økonomi- og indenrigsministeriet.

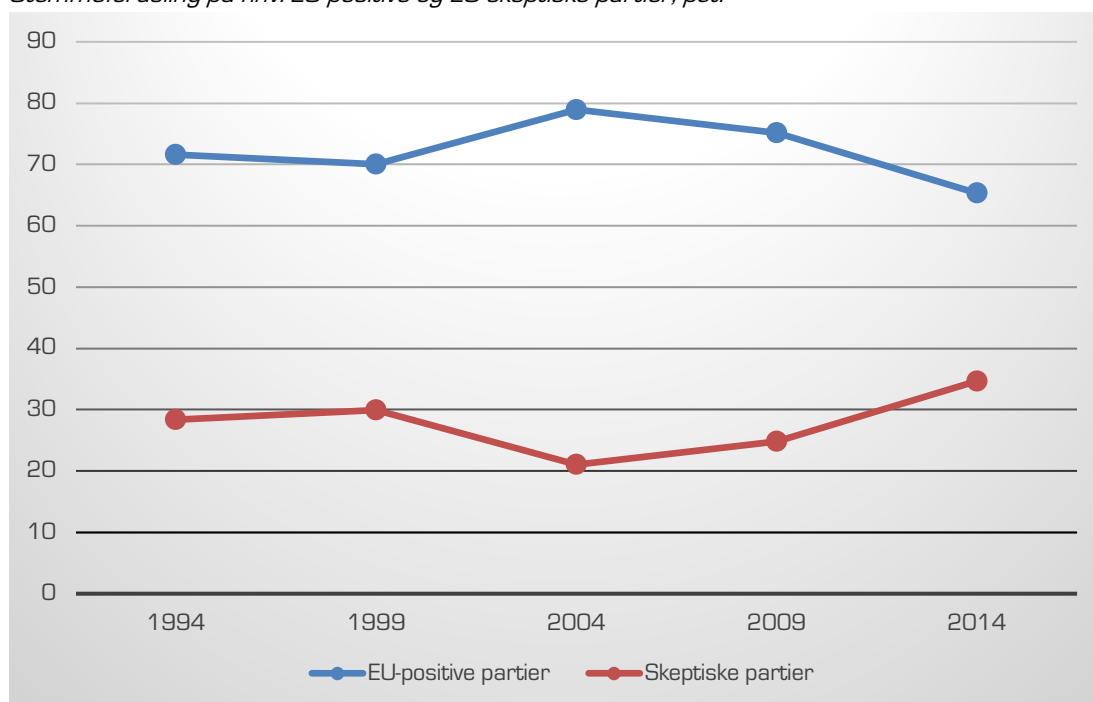
En tredjedel stemmer på skeptiske partier

Den stærke EU-skepsis og ønsket om at Danmark skal forlade EU-samarbejdet er historisk blevet varetaget af fire partier. JuniBevægelsen og Folkebevægelsen mod EU/EF, der typisk har hentet stemmer hos skeptiske vælgere på den politiske venstrefløj samt Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti, der primært har hentet stemmer på den politiske højrefløj. Enhedslisten har hidtil været repræsenteret ved Folkebevægelsen mod EU, men har besluttet at stille selvstændigt op ved det kommende Europa-Parlamentsvalg.

Ser man på de fire EU-skeptiske partiers samlede stemmeudvikling ved de seneste fem EP-valg tegner de sig for en nogenlunde stabil andel af stemmerne – dog ses Dansk Folkepartis fremgang tydeligt ved seneste valg, hvor de EU-kritiske partier tilsammen tegnede sig for 34,7 pct. af stemmerne. Det er den højeste andel i perioden. *Se figur 2.*

Figur 2: Omkring en tredjedel stemmer på EU-skeptiske partier ved EP-valg

Stemmefordeling på hhv. EU-positive og EU-skeptiske partier, pct.

Note: Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre, Det Konservative Folkeparti, Centrum-Demokraterne, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Kristeligt Folkeparti og Venstre regnes for EU-positive partier. JuniBevægelsen, Folkebevægelsen mod EU/EF, Dansk Folkeparti og Fremskridtspartiet regnes for EU-skeptiske. **Kilde:** Tænk tanken EUROPA på baggrund af tal fra Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Jordskred blandt skeptiske vælgere

Dansk Folkeparti stillede op til EP-valget første gang i 1999, hvor de fik 5,8 pct. af stemmerne. Det gav partiet ét af Danmarks dengang 16 mandater. 1999 blev også sidste gang Fremskridtspartiet stillede op. Partiet opnåede blot 0,7 pct. af stemmerne. Siden har Dansk Folkeparti været det seneste parti, der har repræsenteret en hørefløjsskepsis mod EU ved EP-valgene.

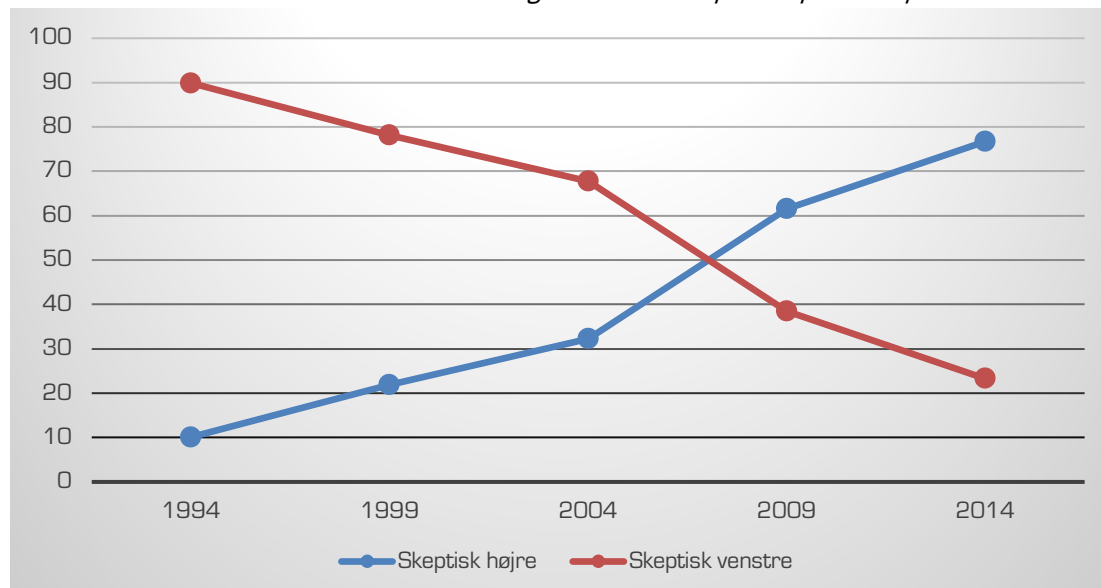
JuniBevægelsen opstod i 1992 og stillede første gang op til EP-valget i 1994, hvor de kom ind med to af Danmarks 16 mandater. Forud for valget i 1994 havde tre af Folkebevægelsen mod EF's mandater i Europa-Parlamentet forladt partiet til fordel for JuniBevægelsen. Partiets "unionsmodstand" var mere midtsøgende end Folkebevægelsen mod EF's ønske om at trække Danmark helt ud af samarbejdet. Det placerede JuniBevægelsen som et skeptisk centrum-venstre parti.

I 1999 fik JuniBevægelsen tre mandater, ved valget i 2004 gik de tilbage til ét mandat, men i 2009 opnåede partiet blot 2,4 pct. af stemmerne, hvilket ikke var nok til at komme ind. JuniBevægelsen blev få måneder efter opløst. Folkebevægelsen mod EU har stillet op ved samtlige danske valg til Europa-Parlamentet. Partiet ønsker, at Danmark helt skal forlade EU-samarbejdet. I 1994 opnåede partiet to mandater, men ved de seneste tre valg har partiet kun sikret sig ét mandat. Folkebevægelsen har således siden 2009 været det eneste EU-skeptiske venstrefløjsparti, der har repræsenteret Danmark i Europa-Parlamentet, men ved valget i 2019 får partiet som sagt selskab af Enhedslisten.

Ser man alene på de stemmer, der er gået til EU-skeptiske partier, er der imidlertid sket et regulært jordskred siden 1994. Mens venstrefløjen repræsenteret ved JuniBevægelsen og Folkebevægelsen mod EF ved valget i 1994 tegnede sig for 89,9 pct. af alle de stemmer, der blev afgivet til EU-skeptiske partier, trak Folkebevægelsen mod EU blot 23,3 pct. af de skeptiske stemmer ved seneste valg. Omvendt er højrefløjen gået fra 10,1 pct. i 1994 (repræsenteret ved Fremskridtspartiet) til 76,7 pct. af de skeptiske stemmer ved seneste EP-valg, hvor Dansk Folkeparti udgjorde den skeptiske højrefløj. *Se figur 3.*

Figur 3: EU-skeptiske vælgere går fra venstre mod højre

Andel af det samlede antal stemmer afgivet til EU-skeptiske partier, pct.

Note: JuniBevægelsen og Folkebevægelsen mod EU/EF regnes for partier på venstrefløjen, mens Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti regnes for partier på højrefløjen. **Kilde:** Tænketanken EUROPA på baggrund af tal for Økonomi- og Indenrigsministeriet.

I løbet af de seneste fem EP-valg er venstrefløjen således gået fra at trække næsten 90 pct. af de skeptiske stemmer til at trække mindre end en fjerdedel. I samme periode er de skeptiske højrefløjspartier gået fra at trække blot 10 pct. af de skeptiske stemmer til at trække mere end tre fjerdedele. 2009 var første gang, at højrefløjen trak flere skeptiske stemmer end venstrefløjen, hvilket var et resultat af stor fremgang til Dansk Folkeparti samt tilsvarende stor tilbagegang for JuniBevægelsen. Udviklingen fortsatte i 2014, hvor Folkebevægelsen mod EU som det eneste EU-skeptiske parti på venstrefløjen fik en lille fremgang, men Dansk Folkeparti gik fra 15,3 til 26,6 pct. af samtlige afgivne stemmer. En måling foretaget af Gallup forud for EP-valget i 2014 viste, at Dansk Folkeparti især hentede stemmer fra midten – fra Socialdemokratiet og Venstre.¹

Det er en bemærkelsesværdig udvikling, som viser, at opbakningen til de EU-skeptiske partier har flyttet sig markant fra venstre mod højre af det danske politiske spektrum. Udviklingen bekræfter studier, som viser, at modstanden mod EU aftager over hele det politiske spektrum – undtagen på den yderste højrefløj.² Mens EU-skepsis historisk fortrinsvis har været et venstrefløjsfænomen i Danmark, er den i dag stærkt repræsenteret til højre for midten og især på den yderste fløj.

¹ Vælgervandring: Her kommer den halve million nye DF-vælgere fra, Berlingske, 25. maj 2014, <https://www.b.dk/politiko/vaelgervandring-her-kommer-den-halve-million-nye-df-vaelgere-fra>.

² Dansk EU-skepsis aftager – undtagen på højrefløjen, notat, Tænketanken EUROPA, 2017, <http://thin-keuropa.dk/vaerdier/dansk-euroskepsis-aftager-undtagen-paa-hoejrefloejen>.

Vil udviklingen vende i 2019?

To forhold vil være afgørende for, om udviklingen mod højre vil fortsætte eller vende ved det kommende valg til Europa-Parlamentet i 2019. For det første er spørgsmålet, om Dansk Folkeparti kan fastholde deres enestående tilslutning fra 2014, hvor spidskandidat Morten Messerschmidt trak 465.758 personlige stemmer og dermed slog Poul Nyrup Rasmussens (S) rekord fra 2004. Ved EP-valget i 2014 stemte 74 pct. personligt, mens blot 50 pct. stemte personligt ved Folketingsvalget samme år. Det indikerer, at kandidaternes – og især spidskandidaternes – personlige profiler er særdeles afgørende for udfaldet af EP-valget. Det er endnu usikkert, om Messerschmidt genopstiller i 2019. Til sammenligning fik Dansk Folkepartis anden kandidat og nuværende gruppeformand for partiet i Europa-Parlamentet, Anders Vistisen, blot 8.315 personlige stemmer. Der er med andre ord en stor arv at løfte, hvis Messerschmidt ikke genopstiller. Hvis Messerschmidt genopstiller, er det usikkert, om han vil kunne fastholde det høje personlige stemmeantal. En måling foretaget for Altinget i marts 2017 viste, at Dansk Folkeparti står til betydelig tilbagegang til blot 18 pct. af stemmerne. Men meget kan i sagens natur nå at ændre sig med ét år til næste EP-valg.

Det andet afgørende forhold er, at Enhedslisten for første gang stiller selvstændigt op ved det kommende EP-valg. Ved valget i 2014 udgjorde Folkebevægelsen mod EU det eneste EU-skeptiske venstrefløjsparti. Ifølge Altingets måling står de to partier til at få godt 14 pct. af stemmerne, hvilket vil være en pæn fremgang fra den skeptiske venstrefløj. Det er imidlertid usikkert om Folkebevægelsen mod EU vil få stemmer nok til at omsætte opbakningen til et mandat. Samtidig er det værd at hæfte sig ved, at Enhedslistens spidskandidat, Nikolaj Villumsen, har distanceret sig fra Folkebevægelsen mod EU med en udmelding om en udmeldelse af EU ikke står øverst på Enhedslistens dagsorden, hvis partiet får plads i Europa-Parlamentet efter næste valg.³ Enhedslisten vil dog efter alt at dømme fortsat være at regne for et EU-skeptisk parti. I en måling blandt mere end 2.000 respondenter, som YouGov gennemførte for Tænketanken EUROPA i maj 2017, svarede 59 pct. af dem, som angav at de ville stemme på Enhedslisten, at de i høj eller nogen grad ønsker, at Danmark skal forblive medlem af EU. Blot 31 pct. hældte til at forlade samarbejdet. Dermed er Enhedslistens vælgere stort set lige så positive over for EU-medlemskabet som den gennemsnitlige dansker.

Endelig skal det også ses i lyset af, opbakningen til dansk medlemskab af EU er steget markant efter Brexit-afstemningen i Storbritannien. Det bekræfter flere

---

³ EL peger på Nikolaj Villumsen som EU-spidskandidat, Berlingske, 16. marts 2018, <https://www.b.dk/politiko/el-peger-paa-nikolaj-villumsen-som-eu-spidskandidat>.

målinger.⁴ F.eks. viser en ny måling, som Epinion har gennemført for DR, at 55 pct. af danskerne ville stemme ja, hvis de skulle til en folkeafstemning om dansk EU-medlemskab, mens 27 pct. ville stemme nej. I maj 2016 (inden Brexit-afstemningen) svarede 44 pct. ja, mens 37 pct. sagde nej. Forspringet til ja-siden er altså steget fra 7 til 27 procentpoint.

---

⁴ Dansk lyst til at stemme sig ud af EU dykker efter brexit, Berlingske, 4. juli 2016, <https://www.b.dk/politiko/dansk-lyst-til-at-stemme-sig-ud-af-eu-dykker-efter-brexit>.